

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.7.20](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.20)

УДК 330.101-049.5

В. В. Бобиль,

*д. е. н., доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування,
Дніпровський національний університет залізничного транспорту*

*імені академіка В. Лазаряна
ORCID ID: 0000-0002-7306-3905*

С. С. Дехтяр,

*аспірант, Дніпровський національний університету залізничного транспорту
імені академіка В. Лазаряна*

ORCID ID: 0000-0002-5513-3367

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

V. Bobyl

*Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Accounting and Taxation
Department of the Dnipro National University of Railway Transport named after V. Lazaryan*

S. Dehtyar

Postgraduate student, Dnipro National University of Railway Transport named after V. Lazaryan

TRANSFORMATION OF ECONOMIC SECURITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISES IN CONDITIONS OF FINANCIAL INSTABILITY

У статті досліджено та проаналізовано сучасні причини трансформації економічної безпеки промислових підприємств в умовах фінансової нестабільності. Визначено і проаналізовано основні зовнішні та внутрішні ризики та кризові явища, які мають вплив на економічну безпеку промислового підприємства. Розглянуто проблематику сучасних наукових поглядів та концепцій у сфері економічної безпеки. Логічно обґрунтовано важливе значення і необхідність впровадження систем забезпечення економічної безпеки промислових підприємств та визначено актуальним необхідність взаємної підтримки держави, бізнесу та наукової спільноти у цій сфері. На підставі проведеного аналізу наголошено на пріоритетності забезпечення стабільного функціонування промислових підприємств на мікрорівні, що забезпечить основи для росту макроекономіки. Визначено необхідним впровадження системи параметрів випереджального (прогнозного) оцінювання стану як зовнішнього, так і внутрішнього середовища підприємства. Аргументовано практична необхідність у створенні механізмів економічної безпеки промислових підприємств у нестабільних економічних умовах. Запропоновано створення симбіозу законодавчих ініціатив, практичних навиків та теоретичних знань в сфері досліджування питань економічної безпеки.

The article investigates and analyzes the current reasons for the transformation of economic security of industrial enterprises in conditions of financial instability. The main external and internal risks and crisis phenomena that affect the economic security of an industrial enterprise are identified and analyzed. The problems of modern scientific views and concepts in the field of

economic security are considered. The importance and necessity of introduction of systems of maintenance of economic safety of the industrial enterprises are logically substantiated and the necessity of mutual support of the state, business and scientific community in this sphere is defined as actual. Based on the analysis, the priority is emphasized to ensure the stable functioning of industrial enterprises at the micro level, which will provide the basis for macroeconomic growth. It is determined necessary to introduce a system of parameters of advanced (forecast) assessment of the state of both external and internal environment of the enterprise. The practical necessity in creation of mechanisms of economic safety of the industrial enterprises in unstable economic conditions is argued. The creation of a symbiosis of legislative initiatives, practical skills and theoretical knowledge in the field of economic security research is proposed. This study is an attempt to understand the impact of current economic changes and challenges on scientific and theoretical views on the category of economic security. What is the meaning of this category in the new economic realities and what transformations in the algorithms of economic security must be implemented to achieve the desired results. it is justified that the management of industrial enterprises is obliged to monitor the forecasted situations in order to obtain additional data for their own assessment of the existing risks to the enterprise. an analysis of the process of ensuring the stable functioning of industrial enterprises at the micro level and their impact on macroeconomic indicators. Against the background of the lack of accurate and truthful data, companies can not only create a concept of economic security but also simply plan their activities for the next quarter. The category of economic security is transformed from strategic to tactical.

Ключові слова: економічна безпека, фінансова нестабільність, криза, трансформація, розвиток, прибуток.

Key words: economic security, financial instability, crisis, transformation, development, profit.

Постановка проблеми. Промислове виробництво є одним із основних макроекономічних показників який має вплив на розрахунок і прогнозування ВВП країни та курсу національної валюти від яких в свою чергу залежить розвиток і добробут держави в цілому. В Україні наряду із сільським господарство впродовж багатьох років промисловість була одним із локомотивів економіки. На сьогоднішній день в період системної трансформації глобалізаційних процесів у світі, викликаних пандемією коронавірусу, в умовах послаблення позицій України в політичній, економічній і військовій сферах проблематика забезпечення економічної безпеки промислових підприємств України набуває все більш важливого значення.

Комплексний підхід до феномена економічної безпеки промислового підприємства передбачає постановку й вирішення доволі широкого спектра завдань. В звичайних умовах це перш за все створення сприятливого мікроклімату для стійкого розвитку підприємства та пошук можливостей для підвищення прибутку. Але існуюча економічна реальність каже нам про те що «звичайні умови господарювання» переходять в розряд теоретичних понять. Впродовж останніх років мирові фінансові кризи, збройні конфлікти на території нашої держави, непрогнозоване коливання курсу національної валюти, постійна зміна законодавства, корупційні та адміністративні перешкоди привчили українські підприємства виживати в умовах постійної фінансової, економічної політичної нестабільності. Причини криз не завжди мають українські корні [2,4]. Світова економіка постійно перевіряється на міцність регіональними збройними конфліктами, загрозами терористичних атак, хвилями міграції, тощо. На початку 2020 року ще один удар по економіці завдала нова інфекція з Китаю, яка скоріш за все, змусить переглянути поточну модель побудови глобальних ринків, а нові світові реалії створені пандемією COVID-19 матимуть наслідки в тому числі і на наукові погляди сучасних вчених стосовно економічної безпеки різних суб'єктів.

Мета. Забезпечення економічної безпеки підприємства зумовлюється об'єктивно наявним для кожного суб'єкта господарювання бажанням забезпечити собі стабільне функціонування, розвиток і прибуток. Але сучасні економічні умови господарювання в Україні вкрай нестабільні. Українські реалії для будь якого підприємства це макроекономічна нестабільність, структурна розбалансованість, застарілі основні фонди, неадекватне державне втручання, постійна зміна законодавства, податковий і адміністративний тиск, корупційні перешкоди, коливання курсу національної валюти, тощо. Все це значно збільшує різного роду небезпеки і загрози діяльності промислових підприємств України і оголяє їх слабкі місця. Саме тому промислові підприємства для стабілізації свого фінансового стан, повинні значну увагу приділяти своїй економічній безпеці. Дане дослідження є спробою розібратись який вплив матимуть сучасні економічні зміни і виклики на наукові і теоретичні погляди стосовно категорії економічної безпеки. Який сенс матиме ця категорія у нових економічних реаліях і які трансформації в алгоритмах забезпечення економічної безпеки треба впровадити щоб досягти бажаних результатів діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій В сучасних українських економічних умовах розробка і впровадження нових елементів економічної безпеки підприємства є дуже актуальним і вкрай необхідним. Питання економічної безпеки аналізують в своїх працях такі науковці як Варналій З.С., Вівчар О.І., Барановський О.І., Корієнко І.Ф., Ляшенко О.М., Олейников Е.А., Бендиков М.А., Тамбовцев В.Л., Покропивного С.Ф., Отенко І.П., Івашенко Г.А., Раздіна Е.В., Ковалев Д.А. Незважаючи на значний обсяг напрацьованих вітчизняних і зарубіжних фахівців, теоретична база для формування концептуальних основ економічної безпеки промислових підприємств на початок 2020 року все ще мала недостатній ступінь розробленості. Понятійний та категорійний апарати економічної безпеки потребують подальшого опрацювання.

Результати дослідження Теорії забезпечення економічної безпеки підприємств пройшли довгий еволюційний шлях, що значною мірою позначилося на їх сутності: від протидії дестабілізуючим чинникам до комплексних концепцій використання усіх наявних ресурсів для забезпечення стійкого економічного розвитку суб'єктів господарської діяльності. Але в такому турбулентному світі суб'єкти господарювання знаходяться у певному «інформаційному вакуумі», який характеризується або повною відсутністю перевірених та обґрунтованих даних або великою кількістю неперевірених інформації. На фоні відсутності точних і правдивих даних, підприємства не можуть не те щоб створити концепцію економічної безпеки а й просто спланувати свою діяльність на найближчий квартал. Категорія економічної безпеки перетворюється із стратегічної в тактичну.

Будь яка система, в тому числі система забезпечення економічної безпеки, спираються перш за все на чіткі вихідні данні обліку, статичні та динамічні показники діяльності, які повинні бути константою при подальших розрахунках. Система економічної безпеки аналізуючи такі данні повинна виявляти негативні тенденції та дестабілізуючі закономірності в діяльності з метою своєчасного їх коригування. Але сучасні економічні умови надто динамічні. А кількість чинників, які впливають на економічну безпеку зростає с кожним днем. Для аналізу такого масиву даних простих алгоритмів не існує. Це надважке завдання. Постає питання, чи можуть собі дозволити і чи є економічно обґрунтованим проведення такої аналітичної роботи для звичайного промислового підприємства.

У 1962 році український радянський вчений В. М. Глушков розпочав роботу над проектом, масштаби якого в галузі інформаційних технологій не мали і не мають аналогів по сьогодні — Загальнодержавної автоматизованої системи (ЗДАС). Беручись за цю роботу, Глушков особисто вивчив специфіку функціонування більше тисячі об'єктів народного господарства різних галузей. В. М. Глушков розрахував, що використання ЗДАС протягом 15 років коштуватиме близько 20 млрд карбованців. Але за ці ж роки ЗДАС принесе країні більше, ніж 100 млрд карбованців прибутку [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. По суті це було намагання створити науково-технічну базу керування економікою країни й організацію інформаційної індустрії, аналогічну тій, яка нині успішно функціонує у провідних країнах Заходу. Це безсумнівно був безпрецедентний виклик звичним канонам керування господарством країни. Під керівництвом В. М. Глушкова колективом спеціалістів багатьох інститутів був створений ескізний проект Єдиної мережі обчислювальних центрів. Передбачалося побудувати близько ста головних і понад 10 тисяч районних центрів для безперервної обробки, аналізу економічної інформації і прийняття обґрунтованих рішень. Однак цей проект так і не був реалізований, оскільки він не знайшов відповідної підтримки у вищого керівництва країни, яку жахали масштаби задумів Глушкова та перспектива кардинальної перебудови усталених методів господарювання. Він бажав спланувати усю систему економіки країни та називав цей проект складнішим і ніж космічна програма. По суті це була система економічної безпеки держави яку не спромоглися створити навіть у такій авторитарній країні із ручним куруванням економікою. З того часу обчислювальна потужність комп'ютерів зросла у сотні разів. Але і глобальні економічні зв'язки стали набагато складнішими. [2]

Вважаємо, що на макроекономічному рівні в наш час створення такої системи економічної безпеки є дійсно неможливо. А створення концепції економічної безпеки підприємства і є тим напрямком в якому необхідно сконцентрувати зусилля сучасних вчених і науковців. Такі концепції повинні перш за все брати до уваги та використовувати перш за все данні власного бухгалтерського та податкового обліку. Напевно це єдиний дієвий механізм який залишився в арсеналі наших промислових підприємств і якому можна гарантовано довіряти. Забезпечення стабільного функціонування промислових підприємств на мікрорівні забезпечить основи для росту макроекономіки.

Навіть поверхневий аналіз стану економіки України свідчить про вкрай негативні тенденції розвитку підприємницьких структур. А саме: зменшення кількості підприємств, скорочення обсягів виробництва, збільшення частки збиткових підприємств, підвищення рівня зносу основних засобів [1,9]. Це є наслідком недостатньої захищеності підприємств від дії комплексу негативних чинників підвищеної загрози. У зв'язку з цим перед підприємствами постає низка проблем, що потребують першочергового вирішення: модернізація, модифікація, розвиток виробництва з врахуванням досягнень науково-технічного прогресу і т.п. Їх вирішення потребує залучення додаткового обсягу інвестицій. В умовах обмеженого фінансування це часто викликає необхідність залучення позикових коштів, що погіршує показники фінансового стану підприємства, підвищує рівень ризику та впливає на рівень економічної безпеки підприємства. Підприємства знаходяться у складній ситуації, коли для забезпечення своєї економічної безпеки вони повинні розвивати виробництво, але для цього потрібні значні інвестиції. При цьому власні засоби для розвитку воно може отримати тільки при виготовленні конкурентоспроможної продукції. Отже, метою забезпечення економічної безпеки промислового підприємства є комплексна та збалансована протидія потенційним та реальним загрозам, усунення або мінімізація яких гарантує суб'єкту господарювання успішність функціонування в нестабільних умовах зовнішнього та внутрішнього середовища [3,4].

Перешкоди створенню економічно сприятливих умов для розвитку і зміцнення економічної безпеки підприємництва в Україні необхідно визнати системними через відсутність достатньої уваги з боку як центральних, так і регіональних органів державного управління до питань економічної безпеки бізнесу. Серед проблем, що постають перед промисловими підприємствами на шляху до досягнення прийняттого рівня економічної безпеки, існують наступні:

1. Необхідність підвищення якості збору інформації не лише про конкурентів, але й про стан власної діяльності, що включає першочерговість визначення цілей і стратегії підприємства.
2. Недостатнє застосування аналізу витрат підприємства на економічну безпеку.
3. Нехтування наявними можливостями підприємства і спрямування всієї системи економічної безпеки на роботу із загрозами [1,6].

Подолання цих проблем вимагає створення системи забезпечення економічної безпеки промислових підприємств, яка б вирішувала наступні завдання:

1. Розвиток превентивного підходу, тобто пріоритетність розробки шляхів уникнення можливих загроз і мінімізація негативних впливів.

2. Підвищення ролі і частки інформаційно-аналітичної діяльності в роботі служби безпеки підприємства. Це можна обумовити неймовірним темпом зростання значення інформації як фактора виробництва.

3. Одночасне забезпечення прозорості та конфіденційності інформації щодо діяльності підприємства.

Дотепер через нерозвиненість наукового передбачення забезпечувати економічну безпеку підприємства намагалися виключно реактивно, тобто за фактом реалізації внутрішніх або зовнішніх загроз. Іноді били на сполох лише тоді, коли надзвичайна ситуація ставала реальністю, переходила у розряд некерованої, внаслідок чого починала назрівати катастрофа. Але поступово сформувалася інша система поглядів на те, як менеджерам підприємств необхідно діяти для забезпечення економічної безпеки. Зараз діяльність успішних вітчизняних підприємств майже завжди позначена активно впроваджуваною стратегією попередження загроз будь-якого походження й супроводжуючою її тактикою дій випереджального характеру, оскільки набагато розумніше, і, що важливо, дешевше передбачити появу загрози, використовуючи альтернативний управлінський інструментарій, зокрема, систему параметрів випереджального (прогнозного) оцінювання стану як зовнішнього, так і внутрішнього середовища підприємства, ніж усувати їх руйнівні наслідки. [6]. Профілактика завжди дешевше ніж лікування.

За оцінкою експертів згідно аналітичного звіту «Україна – перспективи розвитку» [7] найбільш значущими зовнішніми ризиками на наступні чотири роки буде посилення гібридних загроз національній безпеці України. Серед зовнішніх ризиків (явищ) на 2020 та 2021 роки висока інтегральна оцінка зберігається за такими ризиками і явищами як дефіцит зовнішнього фінансування та звуження можливостей доступу до міжнародних ринків капіталів, звуження зовнішніх ринків збуту через високу конкуренцію, настання нової світової кризи (внаслідок руйнування усталених виробничих зв'язків, банкрутства ряду промислових виробників в країнах ЄС/світі).

Таблиця 1.

**Ймовірність реалізації ризиків/явищ та їх вплив на економіку в 2020 – 2022 роках.
Інтегральна оцінка ЗОВНІШНІХ факторів**

Ризик /явище	2020р.	2021р.	2022р.
Посилення гібридних загроз національній безпеці України, в т.ч. активне військове протистояння на сході країни	9	7	7
Дефіцит зовнішнього фінансування та звуження можливостей доступу до міжнародних кредитів	13	9	9
Звуження зовнішніх ринків збуту через високу конкуренції	8	8	9
Неотримання запланованого фінансування від МВФ	8	7	7
Падіння світових цін на сировинні (неенергетичні) товари	10	8	7
Нова світова фінансова криза	9	8	7
Зростання продовольчої інфляції на світових ринках	5	5	5
Зростання цін на світових енергетичних ринках	7	9	10
Настання другої хвилі пандемії Covid19	11	7	5
Вихід нерезидентів із ОВДП	10	8	7

Примітка : 16- найвищий бал; 8 – середній бал; 0 – найнижчий бал

Внутрішніми ризиками для української економіки стануть високий рівень корупції, недостатньо швидке проведення реформ та посилення трудової міграції.

Таблиця 2.
Ймовірність реалізації ризиків/явищ та їх вплив на економіку в 2020 – 2022 роках.
Інтегральна оцінка ВНУТРІШНІХ факторів.

Ризик /явище	2020р.	2021р.	2022р.
Високий рівень корупції	11	10	10
Недостатньо швидке проведення реформ	10	9	9
Посилення трудової міграції	10	9	8
Збереження низької кредитної активності банків	9	8	7
Підвищення тарифів на газ	8	7	6
Зростання дефіциту держбюджету	8	8	8
Девальвація національної валюти	9	9	9
Дефіцит енергетичних ресурсів (в т.ч. вугілля)	8	7	6
Посилення конкуренції на внутрішньому ринку внаслідок збільшення імпорту з ЕС	9	8	8
Блокада портів Азовського моря	6	5	5
Поширення неплатоспроможності реального сектора економіки	7	6	5
Повільні приватизаційні процеси	6	6	5
Низький врожай зернових	5	5	4

Примітка : 16- найвищий бал; 8 – середній бал; 0 – найнижчий бал

Висновки. Таким чином основним висновком який можна зробити за результатами нашого дослідження є те, що, на сьогодні, промислові підприємства України залишаються сам на сам зі своїми як внутрішніми так і зовнішніми проблемами. Умови фінансової нестабільності стали для українських підприємств звичайними умовами господарювання. Саме тому менеджмент промислових підприємств зобов'язаний проводити моніторинг прогнозованих ситуацій з метою отримання додаткових даних для проведення власної оцінки наявних ризиків для підприємства.

Впродовж останніх років в Україні склалася така ситуація при якій управляючі успішних промислових підприємств є поставщиками ідей для наукового середовища в сфері економічної безпеки. Проблема полягає у відсутності постійних та чітких правил та законодавчого обґрунтування економічної безпеки суб'єктів господарювання. Але якщо в напрямку економічної безпеки забезпечити взаємодію державних органів та підприємств то це дасть поштовх науковій спільноті і як наслідок, саме вона стане донором ідей які будуть впроваджені у господарській діяльності підприємств. Таким чином, необхідно утворити своєрідний симбіоз законодавчих ініціатив, практичних навиків та теоретичних знань в сфері досліджування питань економічної безпеки який дасть змогу пізнати особливості соціально-економічного розвитку країни і вибрати оптимальний шлях її розвитку.

Список літератури.

1. Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості. 2017. № 2 Н.Е. Аванесова. Д.е.н, доцент, Харківський національний університет будівництва та архітектури, професор кафедри фінансів та кредиту.
2. Святослав Денисенко, Інститут стратегічних досліджень «Нова Україна»; https://dt.ua/macrolevel/virusniy-udar-po-globalizaciyi-340009_.html
3. Романчик Т. В. Деякі аспекти економічної безпеки промислових підприємств, конференція «Стратегічні імперативи розвитку туризму та економіки в умовах глобалізації».
4. https://dt.ua/finances/rozumniy-karantin-344400_.html
5. ru.wikipedia.org/wiki/Общегосударственная_автоматизированная_система_учёта
6. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія. / О. М. Ляшенко. – 2-ге вид., переробл. – К. : НІСД, 2015. – 348.
7. Консенсус – прогноз експертів. <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=Konsensus-prognoz>
8. Олейников Е.А. Економічна і національна безпека: [підручник для вузів] / Е. А. Олейников. – К.: Іспит, 2005. – 768 с.
9. Корієнко А.В. Механізм досягнення і підтримки економічної безпеки підприємства: автореф. дис. канд. екон. наук.: 08.06.01 / А. В. Корієнко; Київський національний економічний університет. – К., 2000. – 19 с.
10. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия, Д. Ковалев, Т. Сухорукова, Экономика Украины. – 1998. – № 10. – С. 48-52.
11. Олейников Е.А. Економічна і національна безпека: [підручник для вузів] / Е. А. Олейников. – К.: Іспит, 2005. – 768 с.
12. Бендиков М.А. Совершенствование диагностики финансового состояния предприятия промышленного предприятия / М.А. Бендиков, Е.В. Джамай // Менеджмент в России и за рубежом. – 2001. – № 5. – С. 80-95.
13. Дубецька С.П. Економічна безпека підприємств України // Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України: Збірник матеріалів наук.-практ. конф., м. Київ, 16-17

травня 2001 р. – К.: Вид-во Європейського університету фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу, 2003. – С.146-172.

14. Капустин Н. П. Экономическая безопасность отрасли и фирмы / Н.П. Капустин // Бизнес-информ. – 1999. – № 11-12. – С. 45-47.

15. Раздина Е.В. Экономическая безопасность (сущность и тенденции развития): дис. канд. экон. наук: 08.00.01 / Е. В. Раздина. – М., 1998. – 164 с.

16. Барановський О.І. / Фінансова безпека / Фенікс 1999 – 338 стр.

17. Економіка підприємства: [підручник] за ред. С.Ф. Покропивного. – [2-ге вид., перероб. та доп.]. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с.

18. Н. В. Архирейська Дослідження системних підходів щодо оцінки категорії «Економічна безпека», журнал Ефективна економіка № 8, 2013.

19. Тамбовцев В. Л. Экономическая безопасность хозяйственных систем: структура, проблемы / В. Л. Тамбовцев // Вестник МГУ: Сер. 6. Экономика. - 1995. - № 3. - С. 3 – 14.

20. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник / І.П. Отенко, Г.А. Іващенко, Д.К. Воронков. Х.: ХНЕУ, 2012. 256 с.

21. Економіка підприємства: [підручник] [Грещак М.Г., Колот В.М., Наливайко А.П та інші]; за заг. ред. С.Ф. Покропивного. – [2-ге вид., перероб. та доп.]. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с.

22. Економічна безпека та фінансові розслідування: концепти, прагматика, інструментарій та забезпечення : колективна монографія за ред. д.е.н., доц. Вівчар О. І. Варналій З.С. Тернопіль: Економічна думка, 2019. 395.

References.

1. Avanesova, N.E. (2017), Suchasnyj stan naukovykh doslidzhen' ta tekhnolohij v promyslovosti [The current state of research and technology in industry], Kharkivskij natsional'nyj universytet budivnytstva ta arkhitektury, profesor kafedry finansiv ta kredytu, Kharkiv, Ukraine.

2. Denysenko, S. (2020), "Viral blow" to globalization", available at: https://dt.ua/macrolevel/virusnyy-udar-po-globalizaciyi-340009_.html (Accessed 14 July 2020).

3. Romanchyk, T.V. (2017), "Some aspects of economic security of industrial enterprises", available at: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/32520/1/Romanchyk_Ekonomichna_bezpeka_pidpriemstva_2017.pdf (Accessed 14 July 2020).

4. Samaeva, Yu. (2020), "How to resist the virus without leaving the production", available at: https://dt.ua/finances/rozumnij-karantin-344400_.html (Accessed 14 July 2020).

5. wikipedia (2020), "National automated accounting system", available at: ru.wikipedia.org/wiki/Общегосударственная_автоматизированная_система_учёта (Accessed 14 July 2020).

6. Liashenko, O.M. (2015), Kontseptualizatsiia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva [Conceptualization of economic security management of the enterprise], NISD, Kyiv, Ukraine.

7. Ministry for Development of Economy, Trade and Agriculture of Ukraine (2020), "Consensus - experts' forecast", available at: <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=Konsensus-prognoz> (Accessed 14 July 2020).

8. Oleinykov, E.A. (2005), Ekonomichna i natsionalna bezpeka [Economic and national security], Ispyt, Kyiv, Ukraine.

9. Koriienko, A.V. (2000), "The mechanism of achievement and maintenance of economic security of the enterprise", Ph.D. Thesis, 08.06.01, Kyivskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet, Kyiv, Ukraine.

10. Kovalev, D. and Suhorukova, T. (1998), "Economic security of the enterprise", Jekonomika Ukrainy, vol. 10, pp. 48-52.

11. Oleinykov, E.A. (2005), Ekonomichna i natsionalna bezpeka [Economic and national security], Ispyt, Kyiv, Ukraine.

12. Bendikov, M.A. and Dzhamaj, E.V. (2001), "Improving the diagnosis of the financial condition of an enterprise of an industrial enterprise", Menedzhment v Rossii i za rubezhom, vol. 5, pp. 80-95.

13. Dubetska, S.P. (2001), "Economic Security of Ukrainian Enterprises", Zbirnyk materialiv nauk.-prakt. konf. Nederzhavna systema bezpeky pidpriemnytstva yak subiekt natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Collection of Materials Conf. Non-State Security System for Entrepreneurship as a Subject of National Security of Ukraine], 2001], Vyd-vo Yevropeiskoho universytetu finansiv, informatsiinykh system, menedzhmentu i biznesu, Kyiv, Ukraine, May 16-17, pp.146-172.

14. Kapustin, N.P. (1999), "Economic security of the industry and the company", Biznes-inform, vol. 11-12, pp. 45-47.

15. Razdina, E.V. (1998), "Economic security (essence and development trends)", Abstract of Ph.D. dissertation, 08.00.01, Moscow, Russia, P.164.

16. Baranovskiy, O.I. (1999), Finansova bezpeka [Financial Security], Feniks, Kyiv, Ukraine.

17. Pokropyvnyi, S.F. (2001), Ekonomika pidpriemstva [Economics of the enterprise], KNEU, Kyiv, Ukraine.

18. Arkhireiska, N.V. (2013), "Research system approaches to evaluation category "Economic security"", Efektyvna ekonomika, [Online], vol . 8, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2235> (Accessed 14 July 2020).

19. Tambovcev, V.L. (1995), "Economic security of economic systems: structure, problems", Vestnik MGU: Ser. 6. Jekonomika, vol. 3, pp. 3-14.
20. Otenko, I.P. Ivashchenko, H.A. and Voronkov, D.K. (2012), Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: navchalnyi posibnyk [Economic security of the enterprise: a textbook], KhNEU, Kharkiv, Ukraine.
21. Hreshchak, M.H. Kolot, V.M., Nalyvaiko, A.P and others (2001), Ekonomika pidpriemstva [Economics of the enterprise], KNEU, Kyiv, Ukraine.
22. Vivchar, O.I. and Varnalij, Z.S. (2019), Ekonomichna bezpeka ta finansovi rozsliduvannia: kontsepty, prahmatyka, instrumentarij ta zabezpechennia [Economic security and financial investigations: concepts, pragmatics, tools and support], Ekonomichna dumka, Ternopil', Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.07.2020 р.